

Onderwerp Invulling experiment bijstand	
Nummer	2018/834361
Portefeuillehouder	Roduner, F.J.
Programma/beleidsveld	3.2 Inkomen
Afdeling	WI
Auteur	F.J. Van Buren
Telefoonnummer	023-5114830
Email	fvanburen@haarlem.nl
Kernboodschap	In het coalitieprogramma Duurzaam Doen is opgenomen dat het college van Haarlem een experiment gaat doen met de bijstand. Deze nota informeert u over de wijze waarop het college invulling geeft aan dit voornemen.
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Samenleving om de leden actief te informeren over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het experiment met de bijstand.
Relevante eerdere besluiten	
Besluit College d.d. 22 januari 2019	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

In het coalitieprogramma Duurzaam Doen is opgenomen dat het college van Haarlem een experiment gaat doen met het basisinkomen of de regelluwe bijstand. Het betreft een onderwerp waar het college belang aan hecht. Alle mogelijkheden zijn dan ook goed onderzocht.

Het basisinkomen

Een basisinkomen is een vast bedrag per maand dat zonder voorwaarden door de overheid aan alle volwassen burgers wordt verstrekt: een onvoorwaardelijk basisinkomen. Het is een bedrag waarvan je zonder luxe kunt rondkomen. Het zal voldoende moeten zijn om ook het gemis aan inkomenstoeslagen e.a. te kunnen opvangen.

Experimenteren met een basisinkomen op lokaal niveau is strijdig met de Participatiewet. Dit gaf het Ministerie te kennen naar aanleiding van een voornemen van de gemeente Terneuzen om met een vorm van basisinkomen te experimenteren. Het betreft namelijk inkomenspolitiek en dit is voorbehouden aan het Rijk. Daarnaast is de vraag wat een beperkte lokale proef met het basisinkomen aan uiteindelijke 'winst' zal opleveren als er geen structureel en landelijk gedekt vervolg aan gegeven kan worden. Deze optie is dan ook verder niet uitgewerkt.

Regelluwe bijstand

"Regelluw" houdt in dat de zelfredzaamheid, persoonlijke drijfveren en de ambities van belanghebbende centraal staan en niet de regels van de Participatiewet. De regels die gelden worden op maat toegepast in het individuele geval.

De gedachte achter het experimenteren met regelluwe bijstand is dat het zou kunnen bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen richting werk en het onnodig belasten met regelgeving van uitkeringsgerechtigden die daar weinig- of geen zicht meer op hebben.

Bestaande experimenten

In 2017 is een aantal gemeenten gestart met een experiment in de bijstand. Deze experimenten richten zich allemaal heel specifiek op twee onderdelen van wetgeving; de inkomstenvrijlating en de ontheffing van de arbeidsverplichtingen. Op deze experimenten kan niet meer aangehaakt worden en de resultaten worden medio 2019 verwacht (zie bijlage).

Belemmeringen richting werk en participatie

Bij veel van onze uitkeringsgerechtigden is er sprake van (financiële) onzekerheid en angst wanneer zij in beweging komen richting werk of parttime werk. Zij hebben het gevoel dat ze hun recht op uitkering op het spel zetten of niet gesteund worden door de gemeente. Dit vormt voor hen een belemmering om stappen te zetten richting zelfredzaamheid.

Deze angst komt onder andere voort uit de vaste procedures in het kader van de wet- en regelgeving. Om de positieve prikkel van werk of parttime werk bij een uitkeringsgerechtigde te

behouden, is het belangrijk dat de uitkeringsgerechtigde centraal staat en zo min mogelijk stress en/of angst ervaart bij werkaanvaarding en/of verhuizing tussen Haarlem-Zandvoort.

Deze nota informeert u over de wijze waarop het college invulling geeft aan het voornemen om te experimenteren met regelluwe bijstand.

2. Kernboodschap

We maken voor de burger met een bijstandsuitkering de regels soepeler op onderdelen die momenteel extra last voor die burger (kunnen) opleveren;

- Uitkeringspauze; Bij werkaanvaarding wordt de uitkering pas na drie maanden beëindigd in plaats van direct nadat de persoon is gaan werken. De uitkering wordt in deze periode 'on hold' gezet. Bij eventuele terugval op de bijstand, hoeft de belanghebbende dus niet weer de gehele procedure door.
- Verkorte intake; In geval van verhuizing van een bijstandsgerechtigde hoeft deze niet weer een hele aanvraagprocedure te doorlopen, maar volgt er een verkorte intake. Gezien de bestaande ambtelijke samenwerking, voeren we de verkorte intake eerst door bij verhuizingen tussen Haarlem en Zandvoort en vice versa. Bij gebleken succes kan deze werkwijze eventueel voor de gehele arbeidsmarktregio worden toegepast.
- Uitbetaling uitkering op basis van inschatting van het inkomen; Indien een uitkeringsgerechtigde aan het werk gaat en het maandelijkse inkomen nog niet kan aantonen via een loonstrook, kan deze een schatting van de inkomsten opgeven, zodat betaling van de uitkering niet in gevaar komt. In de huidige situatie kan de uitkering pas rechtmatig worden uitbetaald indien er een bewijs van het inkomen over een bepaalde maand beschikbaar is en dit inkomensbewijs voor het einde van een lopende maand is ingeleverd. De belanghebbende beschikt echter niet altijd op tijd over een dergelijk inkomensbewijs. In die gevallen wordt de uitkering voortaan wel uitbetaald maar dan op basis van een schatting van de inkomsten die de klant zelf opgeeft.

Daarnaast geven we aan dat we in de tussentijd de uitkomsten van de al bestaande experimenten in het land willen afwachten en medio 2019 eventueel gaan opnemen in het Haarlemse beleid.

3. Consequenties

Er wordt door de afdeling Werk en Inkomen op een aantal onderdelen al 'regelluw' gewerkt.

Hieronder een schema met daarin opgenomen wat er al regelluw wordt ingezet en de toevoegingen hierop via het experiment.

Wat doen we al regellu:	Wat gaan we toevoegen:
1. Mogelijkheid om parttime te ondernemen met behoud van uitkering.	1. De uitkeringspauze van 3 maanden bij werkaanvaarding vanuit de bijstand.
2. Deelname aan Sociale Coöperatie waarbij een deel van de omzet wordt uitbetaald aan de deelnemers en niet op de uitkering wordt gekort.	2. Verkorte intake in geval van verhuizing, in eerste instantie tussen Haarlem en Zandvoort en andersom.
3. Scholingsbudget; Mogelijkheid tot het financieren van scholing d.m.v. het zelf opstellen van een scholingswens/behoefte door de klant, waarbij er ontheffing van de sollicitatieplicht kan worden toegepast.	3. Inkomstenverrekening op basis van een inschatting van de inkomsten door de klant, waardoor de maandelijkse uitkering toch betaald kan worden indien er nog geen loonbewijs is.

Zie de bijlage voor een nadere toelichting op de bestaande regelluwe aanpak en de nieuwe voorstellen.

Dit heeft consequenties voor de uitvoeringspraktijk met betrekking tot het verstrekken van de uitkering bij verhuizing, werkaanvaarding en wisselende inkomsten. Hiertoe zal er, samen met de uitvoering een uitvoeringsinstructie worden opgesteld.

4. Vervolg

Gezien het feit dat aansluiting bij de bestaande experimenten niet meer mogelijk is, zullen de aangehaalde versoepelingen in het uitkeringsproces worden doorgevoerd. Bij beschikbaar komen van de resultaten inzake de al bestaande experimenten op grond van de AMvB en daarbuiten, zal er eventueel een voorstel met betrekking tot nieuw beleid worden gedaan. Deze resultaten worden in het 3^e kwartaal van 2019 verwacht.

Het college geeft hiermee invulling aan het programmavoornemen om een experiment te starten met de bijstand. Samen met de uitvoering worden de wijzigingen uitgewerkt en in het eerste kwartaal van 2019 wordt er een start gemaakt met de nieuwe werkwijze.

In het eerste kwartaal van 2020 zal er een evaluatie plaatsvinden.

5. Bijlagen

1) *Bijlage informatienota 'invulling experiment bijstand'*

1) Bijlage informatienota 'invulling experiment bijstand'.

1. Wat doen we al regelluw?

De gemeente Haarlem heeft al een regelluwe aanpak op een aantal onderdelen die de Participatiewet betreffen. Naar aanleiding van een in 2016 ingediende motie "*Minder regels, meer ruimte voor participatie*" (2016/340640) heeft de wethouder hier per brief een overzicht van gegeven. Hieronder volgen de belangrijkste onderdelen van deze bestaande regelluwe aanpak.

a. Parttime ondernemen in de bijstand

Gemeente Haarlem biedt sinds 2017 de mogelijkheid om vanuit een uitkeringspositie te starten met parttime ondernemerschap. Uitkeringsgerechtigden krijgen de ruimte om parttime ondernemer te worden. Uitkeringsgerechtigden worden, indien noodzakelijk, ontheven van de actieve sollicitatieplicht en hoeven niet – of beperkt- deel te nemen aan andere re-integratietrajecten. Normaal gesproken zou het Bbz-regime van toepassing zijn op mensen die vanuit de bijstand als zelfstandige aan de slag willen.

b. Vrijlating premie sociale coöperatie

Een voorbeeld van sociale coöperatie is buurtcoöperatie 'Turquoise' in Parkwijk. De deelnemers zijn bezig met een activeringstraject, waarbij uitstroom naar werk, scholing of andere vormen van participatie het doel is. In het pilotjaar wordt er een maximaal bedrag van € 1.200,- door de coöperatie uitgekeerd aan de individuele deelnemer, afhankelijk van diens inzet en bijdragen. Dit bedrag wordt vrijgelaten. Deze vrijlating is normaal voorbehouden aan personen die vanuit de bijstand in loondienst gaan werken.

c. Scholingsbudget

Het scholingsbudget biedt de uitkeringsgerechtigde de mogelijkheid om zelfstandig passende scholing te kiezen vanuit zijn of haar intrinsieke motivatie. De uitkeringsgerechtigde doet zelf een onderbouwde individuele aanvraag. De klantmanager bepaalt dus niet, maar de persoon komt zelf met een initiatief. Op verzoek kan een ontheffing van de sollicitatieverplichtingen gedurende het scholingstraject gelden. Met het volgen van een opleiding/cursus voldoet de uitkeringsgerechtigde aan de re-integratieverplichting.

2. Toelichting op de voorstellen tot versoepeling van het uitkeringsproces

a. De uitkeringspauze

Een uitkeringspauze is een periode die volgt op werkaanvaarding zonder dat de uitkering direct wordt beëindigd. Nu wordt een uitkering na een maand stopgezet als iemand aan het werk gaat met inkomsten boven de norm. Als de persoon weer aangewezen is op bijstand, dient er weer een nieuwe aanvraag te worden gedaan. Dit kan leiden tot stress bij de uitkeringsgerechtigde.

Voorgestelde actie: Het invoeren van een uitkeringspauze van drie maanden als een uitkeringsgerechtigde inkomsten boven de uitkeringsnorm heeft. De uitkering wordt dus 3 maanden aangehouden en dan pas beëindigd. Op deze manier wordt zoveel mogelijk financiële onzekerheid weggenomen en de positieve prikkel van werkaanvaarding behouden.

b. Bijstandverlening in geval van verhuizing

In het geval iemand met een bijstandsuitkering verhuist van Zandvoort naar Haarlem of vice versa dient er volgens de bestaande procedure een beëindiging van de uitkering in de ene gemeente plaats te vinden. Daarnaast dient de uitkering weer opnieuw te worden toegekend door de andere gemeente. De gedachte hierachter is dat verhuizing vaak plaatsvindt vanwege veranderingen in het huishouden (samenwonen, kinderen krijgen etc.). Deze veranderingen zijn van invloed op de hoogte van de uitkering. Voor uitkeringsgerechtigden zonder verandering in de huishoudenssamenstelling is deze procedure omslachtig.

Voorgestelde actie: Het invoeren van een verkorte intake in het geval een uitkeringsgerechtigde verhuist van Zandvoort naar Haarlem vice versa. De persoon in kwestie hoeft dan niet meer een hele aanvraagprocedure door, maar verschaft de noodzakelijke nieuwe informatie waarna er beschikt wordt.

c. Inkomstenverrekening in geval van parttime werk en wisselende inkomsten, naast de uitkering

Iemand die gaat werken naast de uitkering dient een maandelijks bewijs van inkomsten mee te sturen met de gemeentelijke inkomstenverklaring. Het gaat dan bijvoorbeeld om een loonstrook. Pas als er een bewijs van inkomen binnen is, kan er formeel worden uitbetaald. Het komt voor dat bijstandsgerechtigden die gaan werken nog geen inkomensbewijs hebben, waardoor de uitkering ook niet wordt uitbetaald. Het recht op uitkering over die maand kan dan immers niet correct worden vastgesteld.

Voorgestelde actie: Wanneer een belanghebbende nog niet beschikt over inkomensbewijzen dan kan er in overleg met belanghebbende toch tot betaling van de uitkering overgegaan worden. Uitgangspunt bij deze beoordeling is dat er maatwerk geleverd wordt zoals bijvoorbeeld een inschatting van het inkomen door de klant.

Op deze manier kunnen de lopende uitkering(en) in ieder geval tijdig betaald worden.

De voorgestelde generieke versoepelingen in het proces gelden voor alle bijstandsgerechtigden en kunnen bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen richting werk, omdat de drempel om werk te aanvaarden wordt verlaagd.

3. *Bestaande experimenteren op grond van de AMvB en daarbuiten*

Utrecht, Wageningen, Groningen en Tilburg hebben met de inwerkingtreding van het 'Tijdelijk besluit experimenten Participatiewet'¹ de ruimte gekregen om te experimenteren buiten de kaders van de Participatiewet op grond van een algemene maatregel van bestuur (AMvB-regeling). Het uitvoeren van een experiment op grond van het experimenteerartikel in de Participatiewet is echter niet meer mogelijk vanwege sluiting van de aanmeldtermijn in 2017.

Amsterdam, Apeldoorn/Epe en Oss experimenteren buiten de AMvB-regeling, op kleinere schaal met de versoepeling van regelgeving. Beide experimenteervormen worden wetenschappelijk begeleid om tot gevalideerde data en betrouwbare resultaten te kunnen komen. Ze richten zich nadrukkelijk op twee onderdelen van de regelgeving; de inkomstenvrijlating en de ontheffing van de sollicitatieverplichting.

Het ministerie stelt als eis om een experiment te mogen uitvoeren dat de tegenprestatie daadwerkelijk wordt ingezet en dat er een verordening tegenprestatie is vastgesteld. Bovendien mogen deelnemers aan het experiment niet kiezen of ze in een experimenteergroep komen waarin men meer vrijheid heeft, in een groep waarbij er extra vaak gecontroleerd wordt of in een controlegroep.

Het zelf inrichten van een experiment buiten de AMvB legt een behoorlijke belasting op de uitvoering, terwijl de huidige experimenten al in een vergevorderd stadium zijn. De uitkomsten hiervan zullen in 2019 bekend worden.

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-69.html>